

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio LI. De gratia Christi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO QUINQUAGESIMA PRIMA.

De Gratiâ Christi.

CVM ea qua ad mysterii hujus constitutionem pertinent discussimus, ad reliqua qua ad Christi perfectionem & excellentiam spectant, gratiam scilicet ejus, scientiam, & virtutes, ac dona declaranda progrediendum. Duplex ergo in Christo est gratia, unionis altera, altera habitualis, hac accidentalis est, illa substantialis, utraque ad Christi cognitionem necessaria, & ut ex gratiâ unionis oritur habitualis, ita ex hac procedunt virtutes, ex quibus qua in Christo constituenda sint, qua ab eo removenda, hac Disputatione cum sancto Thoma ostendemus.

SECTIO PRIMA.

Vtrum humanitas Christi sancta fuerit per gratiam unionis.

I.
In quo situs
si concipitur
sanctitatis.

D plenior quæstionis hujus intelligentiam explicatio quarundam vocum est præmittenda. In primis ergo esse sanctum, præter carentiam culpæ, saltem mortalis, imo & venialis, si sit sanctitas perfectissima, includit ornatum quandam & pulchritudinem, animæ inditam, per quam reddatur Deo amabilis, ei que grata, ac specialiter ab eo dilecta, in quo conceptus grati situs est. Denique iustus, justitiâ supernaturali dicitur, qui animam ejusque facultates omnes in ordine ad finem supernaturalem rectè habet dispositas: quâ de re decursu hujus Disputationis iterum redibit sermo.

II.
Negabant
olim non
nulli huma-
nitatem
Christi esse
sanctam per
unionem
hypostati-
cam.

Pater Suarez & Vasquez, ille Disp. 18. sect. 1. hic Disp. 41. cap. 2. & 3. Theologos quosdam referunt, qui negant Christi humanitatem fuisse sanctam, per sanctitatem unionis hypostaticæ, ac proinde ut anima Christi, redderetur iusta & grata Deo, dicunt necessariam fuisse gratiam habitualementem; imo addunt naturam assumptam à Verbo posse adhuc manere in purâ naturâ, quos optimè prædicti Patres ibi refellunt, ipsisque debetur, quod hæc quæstio de sanctitate increatâ Verbi modo tam celebris sit in scholis, cum apud antiquos Scholasticos mirum sit de hac re silentium. Prædictam etiam sententiam, quoad priorem saltem partem, tenere videtur Scotus, quem hæc in re sequitur Faber & Scotiæ communiter, eandem tenet Durandus in tertio,

Dist. 12. quæst. 2. & alii. Quæstio verò procedit tam de naturâ divinâ & personalitate Verbi quam de unione ipsâ hypostaticâ.

Conclusio: Humanitas Christi non per gratiam solùm habitualementem, sed per sanctitatem increatam reddita est sancta & grata Deo: ita Suarez & Vasquez citati, estque communis hodie in scholis opinio. Variæ hujus rei probationes afferuntur ex Scripturâ & Patribus, primò illud Psalm. 44. *Dilexisti justitiam & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ, &c.* per quod oleum, unionem hypostaticam & Deitatem intelligunt Patres communiter, & Sanctus Paulus ad Hæbreos primò ex hoc testimonio probat Christi divinitatem.

III.
Humanitas
Christi red-
dita est san-
cta & grata
Deo per san-
ctitatem in-
creatam.

Deinde sanctus Gregorius Nazianzenus oratione 2. de Passione, humanitatem dicit fuisse *divinitate delibutam*. S. Damascenus lib. 5. de Fide, cap. 3. sic habet: *Ipsè seipsum unxit, ungens quidem ut Deus suâ Deitate, unctus quidem ut homo: & lib. 4. cap. 6. dicit tunc primò Verbum vocatum esse Christum, seu unctum, quando in utero Virginis caro ejus divinitate perfusa est, ac delibuta.* Licet verò per oleum, hoc loco intelligant aliqui ex Patribus gratiam habitualementem, & exaltationem nominis, sufficit tamen nobis, quòd aliqui ex iis intelligant per illud divinitatem, cum utroque modo capi possit, & qui illud explicant de gratiâ habituali, non negent etiam significare Deitatem. Per unctionem autem intelligi sanctificationem constat ex variis Scripturæ locis: Exodi cap. 30. *Faciesque unctiois oleum sanctum, & unges ex eo tabernaculum, & arcam, & mensam, sanctificabisque omnia.* Præterea, sexta Synodus affirmat fuisse humanitatem Deificatam per unctionem, quo etiam modo loquendâ utuntur sanctus Cyrillus, & alii Patres:

IV.
Eandem ve-
ritas pecu-
liariter est
dicitur ex S.
Gregorio
Nazianze-
no. Et S. lo-
anne Da-
mascono.

Patres: hæc autem aperte convincunt fuisse eam per Deitatem sanctam.

V. *Quod est esse fori divina natura, est formalissima sanctum.*

Ratio conclusionis est, quia quod est confors divinæ naturæ, est formalissimè sanctum, cum ergo humanitas per intimam conjunctionem ad divinam in Verbo naturam sit perfectissimè confors divinæ naturæ, erit etiam perfectissimè sancta. Confirmatur: gratia habitualis quia reddit animam, in qua est, amabilem & gratam Deo, sanctificat illam, sed Verbum unitum humanitati, non facit ipsam minus, sed multo magis amabilem, Deoque gratam, quàm gratia habitualis eidem unita, ergo. Confirmatur secundò: opera Christi erant infinite grata Deo, ut supra vidimus ex Patribus, sed non ex alio principio sumpserunt valorem, quàm ex hac gratiâ increatâ naturæ humanæ unitâ, ergo.

VI. *Si assumetur natura irrationalis, esset sanctificata secundum suam capaciatem*

Objicitur primò: Potest eadem sanctitas increata uniri naturæ irrationali, ut supra admittimus, lapidi verbi gratia, vel ligno, ergo etiam illam naturam reddet sanctam. Respondetur: res irrationales non fore sanctas omni ratione, seu capaces actionum studiosarum, sed solum juxta capacitatem subiecti, ut de effectu formali personæ omnes fateri debent, & de variis effectibus formalibus rerum, etiam naturalium, quas supra adduximus, Disputatione præcedente. Esset tamen illa natura sancta, id est sanctificata ex conjunctione cum divinitate, sicut fuit corpus Christi in triduo, quod tamen tunc non erat amicum Deo, & hoc sensu gratum & sanctum, utpote hujus effectus incapax. Quod verò objicit Faber, hinc sequi; si Deus uniret sibi hypostaticè diabolum fore ut etiam esset sanctus, nullius est momenti; quis enim de hoc dubitat, ipso facto enim tolleretur ab eo peccatum, & esset amicus Dei, quod mirum est negari unioni hypostaticæ, cum concedatur gratiæ habituali.

VII. *Aliud est de denominatione æternitatis, & immortalitatis.*

Objicitur secundò: Alia attributa, ut æternitas, immensitas & immortalitas non tribuunt suos effectus formales humanitati, ergo nec sanctitas. Nego consequentiam: Disparitas est, quia hæc attributa non tribuunt suum effectum quomodocumque conjuncta, sed conjuncta, ut ita loquar per identitatem: sicut simili argumento contendere quis posset animam reddi existentem, supernaturalem, & accidens per gratiam habitualem, sicut autem hic respondent illi has denominationes solum dari per identitatem, ita & ibi. Per illa ergo attributa unita solum denominatur humanitas habens immortalitatem, immensitatem, & æternitatem, vel, ut aliqui loquuntur, æternificata, ut per gratiam habitualement habens in se supernaturalitatem, non tamen æterna per illam, nec supernaturalis per hanc. Est tamen sancta per divinitatem, quia ex vi unionis formaliter datur humanitati complementum substantiale, ad quod est incompleta, substantia nimirum, eo autem ipso quòd alicui capaci tribuitur substantia divina, fit persona non extranea à Deo, & consequenter filius naturalis Dei, eo autem ipso quòd est filius naturalis Dei, est objectum congruum divinæ dilectionis speciali modo, ergo sanctus; si enim ipso facto quòd quis fit filius Dei adoptivus, fit sanctus, quanto magis si filius naturalis.

VIII. *Bonum idem est ac integrum, seu perfectum.*

Ad quæ melius intelligendâ notandum, perfectum, bonum & amabile, idem esse; bonum enim idem est ac integrum, seu perfectum, unde ortum proverbium, bonum ex integrâ causâ, quo autem aliquid melius, eo amabilius, & æstima-

tione magis dignum: cum ergo Verbum perficiat humanitatem summâ perfectione, reddit eam summè amabilem Deoque gratam in ordine ad communicationem supernaturalium donorum & operationum, quibus Deus cum amicis suis versatur, ut sunt visio beatifica, amor, &c.

Notandum præterea, subinde ex diversitate & defectu solius unionis proportionatæ, formam non dare effectum formalem: sic species Sacramentales panis non dominant Christi corpus album, quia licet aliquo modo physicè ei uniantur, non tamen per unionem informationis, & si intellectio, visio & alii actus intentionales sint modi, quantumvis intellectio unius Angeli uniretur alteri per unionem distinctam, non tamen tribueret effectum formalem, quia non unitur modo proportionato, nempe per intimam affectionem, & instar modorum. Hinc ergo fit, attributa immensitatis, æternitatis, &c. non tribuere effectum formalem, vel quasi formalem naturæ humanæ, quia non uniantur per identitatem, quem tamen modum unendi sanctitas non requirit ad effectum suum formalem, ut ostensum est. Omnipotens etiam est qui habet omnipotentiam à se, & secum identificatam. Deinde omnipotentia Dei est vitalis virtus operandi ex impulsu voluntatis, nec applicari potest ad agendum à creatura, cum excitari non possit vitaliter, nec subdi illius imperio.

Objicitur tertio: Saltem per intellectionem & per volitionem divinam denominabitur humanitas intelligens & volens, sicut denominatur sancta per sanctitatem. Nego antecedens: vel enim intellectio & volitio in creatis dicit etiam in suo conceptu formali actionem physicam ab intelligente procedentem, & tunc clarum est non posse reddi humanitatem intelligentem per intellectionem divinam, cum illam non possit producere: vel si intellectio, ut aliqui volunt, consistat in solâ qualitate, adhuc humanitas non intelliget per intellectionem divinam, tum quia intellectio divina non est vitalis respectu humanitatis, cum non procedat ab intrinseco in illâ, vel actu vel aptitudine, cui autem non competit genus non competit species, si ergo intellectio non est vita respectu humanitatis, multo minus erit intellectio respectu illius, sicut etiam propterea Angelus non intelligeret, nec viveret per actus intellectus hominis, nec homo per actus Angeli, quod à fortiori urget de actibus Dei respectu tum hominis tum Angeli.

Tertio dari potest disparitas ex ipsa ratione formali subsistentiæ, quæ non est ex conceptu suo forma, etiam in creatis, sed terminus naturæ: intellectio autem & volitio, & actus omnes vitales sunt ex conceptu suo forma, & accidentia, ac proinde intellectio divina supplens earum vires deberet esse forma, & perficere humanitatem, illam informando, quod implicat.

SECTIO SECUNDA.

Vtrum sanctificet humanitatem personalitatem, an natura, & vtrum infinite?

PATER Vasquez suprâ, ait sanctificare solam naturam, alii solam personalitatem, Suarez & alii affirmant ab utrâque hunc effectum provenire, quod

IX. *Ex deficiente unioni proportionata forma frequenter non datur effectum formalem.*

X. *Dicitur: Humanitas Christi intelligit per intellectio- nem divinam, sicut est sancta per sanctitatem.*

XI. *Alia disparitas affigitur inter intellectio- nem & substantiam, quoad effectum.*

I. *Variis modis licendi.*

quod videtur probabilius. Et quidem de natura videtur certum, tum ob auctoritatem Patrum tum quia verè unitur natura divina humanitati, mediatione virtuali personalitatis tanquam communicationis naturæ. Confirmatur: omnes namque fateri debent mediationem personalitatis non obltare quo minus deificetur humanitas à naturâ divinâ; ergo nec quo minus ab eadem sanctificetur, cum ipso facto reddat eam summe amabilem, & æstimatione dignam.

II. *Declaratur quo pacto humanitas sanctificetur etiam à Personalitate Verbi.*

De personalitate, si concipiatur ut distincta uniri, idem probatur; est enim qua talis infinita perfectio, redditque humanitatem participem divini esse. Realiter ergo loquendo dici debet sanctificari humanitas à toto Verbo, cum totum sit illi unitum, ratione autem nostrâ & à naturâ & personalitate. Nec obstat sanctum dici, id quod est particeps formaliter divinæ naturæ, unio autem cum Personalitate formaliter, non est participatio divinæ naturæ. Respondetur enim licet personalitas non sit formaliter natura divina, est tamen identicè, sicque vera & propria illius participatio, non per imitationem solum ut est gratia habitualis, sed per realem communicationem & identitatem, ex quo fit ut sit formaliter sanctitas, & consequenter unio illius unio sanctitatis, cum sit unio participationis perfectissimæ naturæ divinæ, quæque reddit hominem filium Dei naturalem, & perfectissimè confortem naturæ divinæ, dans ei jus ad beatitudinem supernaturalem, & constituens hæredem.

III. *Obje. Ergo tota Trinitas sanctificat humanitatem.*

Dices: Si Deitas sanctificat humanitatem, ergo tota Trinitas eam sanctificat, cum Deitas omnibus tribus Personis sit communis. Contra, ergo, & omnes tres Personæ Deificant humanitatem, cum Deificetur à Deitate, ut definitum est à sextâ Synodo, actionem. Respondeo itaque, denominationes quæ conveniunt naturæ secundum se tribui omnibus tribus personis, quæ tamen conveniunt ei ut in uno supposito, non conveniunt eidem ut in alio: sic si eadem numero albedo esset in nive & lacte, & nix esset opposita oculo, lacte non apparente, nullus dicit hoc album, seu lac producere speciem sui in oculo, sed solum nivem, quia subiecta seu supposita sunt diversa, licet forma sit eadem, quæ tamen non emittit species hic, & nunc, nisi ut in hoc subiecto. Sic si homo quispiam manu dextrâ pingat, aut aliud quidpiam præter, non dicimus ipsum manu sinistra illud præstitisse; licet anima quæ est etiam in manu sinistra id præter, quia nimirum ut in sinistra virtutem suam non applicat, sed ut in dextrâ, idem dici hic debet de divinitate applicatâ humanitati, non per aliam personalitatem, quam Verbi, sicque Verbum illam sanctificat, non Pater aut Spiritus Sanctus.

IV. *Christus ut homo, si reduplicatur suppositum, est infinitè sanctus.*

Quoad secundum: In primis certum est humanitatem Christi habere in se sanctitatem simpliciter infinitam, ipsam scilicet sanctitatem Verbi. Secundò certum est Christum, etiam ut hominem, si reduplicetur suppositum, esse infinitè sanctum simpliciter, & tam sanctum ac est Deus, cum ut sic sit Deus. Quæstio ergo procedit de humanitate abstractè sumptâ, & ut distincta est, non ut separata à Verbo, utrum scilicet ex unione hac ad Verbum fuerit infinitè sanctificata, ita ut Deus æqualiter amet humanitatem ob hanc conjunctionem, atque amat ipsum Verbum.

V. *Verisimilium*

Affirmant aliqui. Probabilius tamen videtur quod ait Pater Suarez hic, disp. 22. sect. 1. post

secundam conclusionem, nempe humanitatem, quamvis sit infinitè sancta per divinitatem, non tamen esse tam sanctam ac est ipsa divinitas, tum quia divinitas est sancta per essentiam, humanitas solum per participationem, tum quia non reddit humanitatem radicaliter impeccabilem, & consequenter non tam sanctam ac est Deus: Tertio sanctitas increata non est tam una cum humanitate, atque cum Verbo, quicum identificatur, multum verò hoc juvat ad perfectionem sanctitatis, & moralem æstimationem personæ cuius est. Quarto, magis æstimabile est esse Deum, quam solum aliquid deificatum, & de quo affirmari non potest esse Deum. Quæ omnia apparent ex diversitate modi tendendi affectus, quem Deus habet erga se, & erga humanitatem, se enim necessariò amat, humanitatem autem liberè, cum adhuc possit eam destruere, major autem, per se loquendo, est perfectio objecti determinantis necessariò ad amorem sui, quam objecti indifferentis ut ametur, & non ametur.

est Christi humanitatem non esse tam sanctam ac est Deus.

Dices: Sanctitas Verbi est infinita simpliciter in omni genere sanctitatis, sed hanc habet humanitas, ergo per eam est sanctificata in omni genere. Nego consequentiam, cum enim non sanctificetur eodem modo, quo Verbum, nempe per identitatem, non est sancta simpliciter, & in omni genere, modus quippe habendi sanctitatem multum ad moralem æstimabilitatem pertinet, ut diximus, nec reddit humanitatem radicaliter impeccabilem, sanctam essentialiter, &c.

VI. *Modus habendi sanctitatem multum confert ad moralem æstimabilitatem.*

Urgebis: Sanctitas Verbi, ut dictum est, est infinita in omni genere, sed quicquid habet forma ut quo, tribuit subiecto ut quod, ergo. Contra primò: Est sanctitas per essentiam ut quo, ergo hunc effectum tribuet humanitati ut quod. Contra secundò: Ergo unita lapidi tribuet ei omnes effectus suos formales, vel quasi formales. Distinguo itaque minorem: Quicquid habet forma ut quo respectu omnis subiecti, debet cuius subiecto tribuere ut quod, concedo minorem: quicquid habet forma ut quo respectu alicujus particularis subiecti, debet tribuere ut quod omni subiecto, nego, ut variis exemplis sæpè monstratum est. Cum ergo sanctitas Verbi non sit apta reddere humanitatem sanctam necessariò, & per identitatem, & essentiam, non reddit eam sanctam omni genere sanctitatis simpliciter, sed solum secundum quid, seu maxime sanctam sanctitate participatâ.

VII. *Dices: Sanctitas Verbi est infinita in omni genere, ergo hunc effectum tribuet humanitati.*

Dices secundò: Calor ut quatuor, quia totus communicatur subiecto, reddit illud calidum ut quatuor, unde tam calida est aqua habens calorem ut quatuor, atque ignis cum eodem, esto huic sit connaturalis calor, illi violentus, ergo idem est de sanctitate. Nego consequentiam: Disparitas est, quia calor & eodem modo unitur utrique subiecto, & effectum suum adæquatum utrique communicat, quorum tamen utrumque in sanctitate increatâ respectu humanitatis deficit, ut ostensum est. Addo si aliquid esset calidum ut quatuor per essentiam, licet non esset magis calidum, quam aliud, quod haberet calorem ut quatuor, esset tamen perfectius calidum, sicque hoc titulo Verbum est perfectius sanctum, quam humanitas, & consequenter sanctius, cum, ut dixi, modus habendi sanctitatem conferat ad perfectiorem sanctitatem, & æstimationem moralem.

VIII. *Obje. Calor ut quatuor non minus reddit aquam calidam ut quatuor, quam ignem.*

Dices

IX. *Obiit. Humanitas Christi subsistit in infinitum per substantiam Verbi, ergo per ejus sanctitatem est infinitum sancta.*

Dices tertio: Humanitas Christi subsistit in infinitum ex eo quod habeat infinitam subsistentiam Verbi; ergo cum sit etiam sancta per infinitam ejusdem Verbi sanctitatem, erit similiter sancta in infinitum. Respondetur, eodem modo procedendum de sanctitate & subsistentia: Dico itaque humanitatem Christi per Verbi subsistentiam subsistere in infinitum ex parte formae, vel quasi formae, non tamen ex parte modi, nec tam perfecte subsistere per hanc subsistentiam, ac per eam subsistit Verbum ipsum: humanitas itaque per eam subsistit contingenter, mediante unione realiter distincta, & in alio, Verbum autem necessarium, per identitatem, & in se, sicque multo perfectius subsistit quam humanitas quoad modum, quamvis res per quam subsistunt sit eadem. Idem dicendum de sanctitate.

X. *Quamvis Deus eodem actu in aeternum tendat ad Verbum & humanitatem, non tamen aequaliter.*

Dices quarto: Deus eodem actu amoris amat totum Christum, ergo omnes ejus partes amat aequaliter, cum per eundem formaliter actum in omnes tendat. Negatur consequentia: etsi namque idem actus indivisibilis terminetur ad Verbum & humanitatem, non tamen aequaliter: sic Deus eodem actu amat creaturam propter ipsum Deum, non tamen aequaliter, cum propter quod unumquodque tale, &c. sic beatus videns creaturas in Deo, clarius illo actu videt Deum, in naturalibus eodem actu saepe videmus albedinem & nigredinem, objectum magis & minus remotum, amamus sanitatem amico, &c.

SECTIO TERTIA.

Inquiruntur quaedam circa sanctificationem humanitatis.

I. *An gratia habitualis mediat tantum unitam naturam creatam illam sanctificat.*

Quaeres primo: Utrum sicut divinitas, quamvis mediate tantum uniat humanitati, nempe mediante personalitate Verbi, eam nihilominus secundum nos sanctificat; utrum, inquam, gratia habitualis mediat tantum unitam naturam alicui creatam, eam sanctificaret. Ponamus exempli gratia naturam aliquam humanam uniri hypostaticè Angelo in gratia habituali existenti, quarimus an mediata hac unio cum gratia in Angelo sufficiat ad naturam humanam reddendam sanctam, sicut natura humana Christi, ut diximus, sanctificatur non solum per Personalitatem Verbi, sed etiam per naturam divinam.

II. *Resp. Gratiam habituales mediat tantum unitam non sanctificat.*

Respondetur negativè: tum quia natura divina non distinguitur realiter à Personalitate Verbi, sed tantum virtualiter, gratia autem habitualis realiter distinguitur à natura Angelicà. Deinde gratia habitualis non alio modo sanctificat quam informando subjectum, in quo differt à sanctitate increata, gratia autem Angeli nullo modo informat naturam illam humanam. Unde quamvis hic homo dici posset Angelus sanctus, non tamen sanctus homo. Tandem magis mediate uniretur natura haec humana gratiae habituali Angeli, quam humanitas Christi unitur naturae divinae; unitur enim immediate Personalitati Verbi, deinde divinae naturae, natura autem illa humana uniretur quidem immediate subsistentiae Angelicæ, deinde naturae Angeli, adhuc tamen uno gradu distat à gratia Angeli, sicque remotior est à gratia illa creatâ, quam Christi humanitas ab increata: si quidem natura Angeli esset sanctitas sicut est natura divina, esset quoad

hoc paritas, sicque, si aliud non esset, lata tamen est vel hoc nomine disparitas.

Quaeres secundò: Si per impossibile natura divina uniretur immediate personalitati alicui creatae, & consequenter mediate naturae: utrum haec natura creata tam perfecte redderetur sancta ac modo? Respondetur, posito hoc casu impossibili naturam illam non tam perfecte reddidit sanctam, ac modo reddita est sancta natura humana Christi per unionem cum naturâ divinâ mediante personalitate Verbi. Ratio est: nam non unitur immediate natura illa creata nec divinae naturae nec ulli perfectioni divinae, sed mediate tantum, nempe per subsistentiam creatam, ac limitatâ perfectionis. Quamvis ergo res communicata esset eadem, nempe natura, modus tamen eam communicandi est longè inferior in hoc, nimirum per personalitatem creatam. Eset quidem homo ille per communicationem idiomatum Deus, & divino cultu colendus.

Quaeres tertio: Utrum etiam unio ipsa hypostatica sanctificet humanitatem. Multi cum Vasquez hic, Disp. 41. cap. 4. & Suarez negant; quia tota essentia unionis est solum conjungere Verbum seu summam sanctitatem humanitati, non tamen ut ipsa sanctificet, sicut nec sanctificat, unio gratiae habitualis.

Non tamen video cur non possit idem esse, & communicatio sanctitatis unius ordinis, & simul sanctitas in alio, sicut suo modo fatentur omnes de Personalitate & naturâ divinâ: sic etiam unio inter animam & corpus in homine non solum habet quod illa conjungat, sed etiam quod sit radix dispositionum heterogenearum in corpore humano; ergo non est ita essentia unionis alicujus unire extrema, ut aliud munus habere non possit. Deinde unio hypostatica, est substantialis unio, & primum creatum in ordine supernaturali, non unionem solum gratiae habitualis, sed ipsam etiam gratiam in perfectione longè superans, quidni ergo sanctificabit.

SECTIO QUARTA.

An Christus habuerit gratiam habituales?

Ratio dubitandi est: munus quippe gratiae habitualis est, ut subjectum in quo est, reddat sanctum & iustum, elevetque ad esse divinum, sed Christi anima multo perfectius sanctificatur, esseque divinum excellentiori longè modo accipit, nempe per ipsam increatam sanctitatem Dei, ratione cujus efficitur principium operationum Theandricarum, & ratione hujus jure infinitis nobiliori virtutes omnes infusus recipit, per quas operationes omnes supernaturales ac meritorias producat, superflua ergo in Christo videtur gratia habitualis.

Fuisse nihilominus animam Christi habituali gratia ornatam constans est Theologorum opinio, idque Suarez hic, Disp. 18. sect. 2. censet esse de Fide & variis Scripturae sacrae, Conciliorum, & Patrum testimoniis confirmat. Vasquez tamen Disp. 41. sect. 1. negat esse de Fide, licet sine temeritate negari non posse affirmet: Scriptura enim eodem modo loquitur de Christo ac de nobis; unde sicut ex illo Joannis primo cap. 2. Et vos unctiorem habetis à sancto, nempe Spiritu probant

probant Sancti Patres justos habere gratiam habitualem, idem dici debet de Christo, de quo habetur Actorum c. 10. *Vixit illum Deus Spiritu Sancto & virtute.*

III. *Tam excellens donum & ornamentum non fuit Christi anime negandum.*

Quantumcumque ergo Christus non egerit gratiâ habituali, ut redderetur sanctus, hoc namque infinites perfectiori modo factum fuit per gratiam increatam; cum tamen gratia habitualis sit donum quoddam excellens, nullam involvens imperfectionem, non est cur Christi animæ negetur hoc ornamentum. Deinde cum Christus ad supernaturales actus connaturaliter exercendos habere deberet habitus supernaturales, hi autem ut radicem connaturalem habitualement postulent, debuit ad hoc etiam munus infundi gratia, quæ est ratio sancti Thomæ hîc, quæst. 7. art. 1. Corpore, præsertim cum gratia sit peculiari modo semen gloriæ, quam certum est Christum habuisse.

IV. *Gratia habitualis Christi, primo conceptionis instanti infusa.*

Infusa est hæc gratia Christo in primo instanti conceptionis, ut passio quædam unionis, non tamen reddidit Christum intensivè sanctiorem, ob infinitam sanctificationem naturâ præcedentem, nec filium adoptivum, cum non sit data ei ut personæ extraneæ, sed ut naturâ filio.

V. *Certum est Personam Filium gratiam habitualement physicè percipi non in fluxisse.*

Utrum physicè an moraliter solum profluxerit hæc gratia ab unione hypostatica, est difficultas. Inprimis certum videtur personam filii non peculiariter in eam physicè influxisse, alioqui operationes ad extra non essent communes toti Trinitati. De unione autem ipsâ dicit Suarez, & Vasquez non fuisse causam physicam illius, cum causa physica petat semper determinatum effectum quoad speciem & intensionem, & ad eum determinet causam primam, à qua determinatur ad individuationem, unio autem hypostatica non petit determinatè tantam intensionem gratiæ habitualis. Quæ tamen ratio, si gratia hæc ponatur infinita, quoad hoc non tenet.

VI. *An gratia habitualis Christi fuerit infinita, dissident inter se Theologi.*

An verò hæc gratia fuerit infinita, major est controversia. Qui negant infinitum esse possibile consequenter procedunt in præsentem, & asserunt, & si incomparabiliter major fuerit Christi gratia quàm gratia hominum omnium & Angelorum, eam nihilominus non fuisse infinitam. Qui tamen dicunt non implicare gratiam infinitam, probabile censent fuisse gratiam & habitus infusos in Christo simpliciter infinitos, & hoc spectare ad dignitatem unionis hypostaticæ. Deinde conformis videtur illi Joannis 3. v. 34, ubi de Christo dicitur: *Non ad mensuram dat Deus spiritum.* Præterea non longo solum intervallo decuit ut Christus reliquos Sanctos in sanctitate excederet; hoc enim Virgini concessum est, sed excessus quivis finitus inter ipsum, & alios nimis videtur exiguus.

VII. *Non subsistit ratio ob quam p. Vasquez asserit Christi gratiam non fuisse infinitam.*

Solum noto, fundamentum cui innititur Vasquez hîc. Disp. 46 cap. 2. ad negandam infinitatem possibilem, in gratiâ, licet eam concedat in quantitate & numero, non subsistere; sequeretur enim, inquit, hominem habentem gratiam infinitam nihil posse mereri, nec fieri gratiorem cum augeri in illo gratia non possit. Sed contrâ: quia saltem gratior & sanctior esse posset accidentaliter per gratiam actualem, seu actus ipsos bonos in gratiâ cehitos, sicut fuit Christus, qui tamen in gratiâ habituali non crevit. Deinde si haberet gratiam infinitam, & infinitum augeri non possit, quid incommodi si nihil mereri possit, sicut si haberet omnem gratiam possibilem. Præterea, Christus juxta probabilem sententiam non auxit

habitus virtutum naturalium per continuum earum exercitium, quia habuit habitus illos in summo per accidens infusos.

Tertiò dico, Gratiam, etiamsi infinitè intensa sit, posse adhuc augeri; admisso enim infinito, non puto negari posse unum posse esse majus alio, unde addi poterit novus gradus à Deo præcedentibus, & adhuc augeri infinites in infinitum, quod etiam admittendum multi putant in infinito magnitudinis. Unde & gratia Christi, licet statuatur infinita, potest augeri; de facto tamen, non est aucta, ac proinde illud Luca 2. ubi dicitur Christus profecisse gratiâ & sapientiâ apud Deum & homines, intelligi debet, ut explicat S. Thomas, Christum exterius per opera tam circa Deum quàm circa homines gratiam suam magis manifestasse, idque non judicio solum hominum, sed Dei.

VIII.

Non est negandum posse unum infinitum esse majus alio.

SECTIO QUINTA.

De virtutibus & donis Christi.

DIXIMUS Christum habuisse gratiam habitualement, nunc de aliâ gratiâ agendum est, nempe de auxiliante, quæ dividi solet à Theologis, ut in materiâ de gratiâ vidimus in excitantem & adjuvantem: illa est illuminatio quædam supernaturalis alliciens voluntatem ad bonum, quæ tamen fortè in Christo non fuit alia, quàm scientia supernaturalis infusa, quæ semper erat actualis in Christo. De adjuvante hic est sermo, quæ vel est auxilium extrinsecum, vel habitus & virtutes supernaturales, quæ dant esse simpliciter, sicut habitus acquisiti esse facilè, quibus verisimilius est adjutam fuisse animam Christi in operando, quàm per auxilium solum transiens. De his ergo virtutibus quærimus quænam ex iis fuerint in Christo.

I.

Sermo in præsentem est de gratiâ auxiliante.

Difficultas præcipua est de tribus, *Fide, Spe, & Penitentia.* Fidem communiter negant omnes cum sancto Thoma fuisse in Christo, quia pugnat cum visione beatificâ, sicut ob similem repugnantiam destructa vel impedita est subsistentia propria, ex unione ad divinam. Deinde in patriâ ut ait Apostolus evacuanda est Fides. Ratio est, Fides siquidem & visio pertinent ad constituendos status, viatoris scilicet & comprehensoris, etsi divinitas simul esse possint. Quæ de re fusè dictum est supra Disp. 19. sect. secundâ.

II.

De Fide, Spe, & Penitentia præcipua procedit difficultas.

De habitu piæ affectionis idem affirmant nonnulli, alii reperiri eum dicunt in Christo & beatis, quia licet primariò ordinetur ad Fidem, & consequenter videatur, illâ sublatâ debere similiter tolli, cum tamen maneat aliquis illius actus, saltem conditionatus, nempe affectus obediendi Dei, si daretur occasio, non est inquit, cur non ponatur principium hujus actus intrinsecum, & permanens. Quæ videtur esse mens Divi Thomæ hîc, ad secundum ubi etsi Fidem Christo negat, ait tamen ex parte voluntatis fuisse in eo quicquid ad obedientiam vel meritum Fidei pertinet. Quam etiam sententiam secutus sum supra Disp. 19. sect. 2. finitè.

III.

Probabile est habitum piæ affectionis in Christo reperiri.

Quoad habitum Spei, fuerit in Christo necne, pendet à peculiari naturâ & ratione tendendi hujus virtutis, cujus discussio non est hujus loci: licet ergo præcipuus actus Spei sit gloria, & Dei visio respectu cujus non habuit actum Spei Christus, cum à primo instanti conceptionis fuerit

IV.

Quid censendum sit de habitu Spei in Christo.

D d

comprehens-

Ejusdem virtutis est desiderare bonum abiens, & de eodem jam obtento gaudere.

comprehensor, alios tamen actus circa beatitudinem elicere potuit procedentes ab habitu Spei, qualis est gaudium & fruitio de bono illo jam possessio, cum ejusdem virtutis sit, desiderare bonum abiens, & de eodem jam obtento gaudere, sicut propterea in Christo, etiam post resurrectionem, ponunt Theologi pietatem & fortitudinem, quia potuit adhuc habere actum per modum simplicis affectus & gaudii circa earum honestatem. Circa gloriam corporis, utrum Christus illam proprie speraverit, & Sancti suam resurrectionem, late dictum est supra disp. 32. sect. 6. & 7. ubi utrum vel actus, vel habitus Spei reperitur in beatis.

Quid existimandum in Christo circa habitum penitentia.

V. Tandem circa penitentiam non potuit Christus elicere primarium ejus actum, qui est dolere de peccato proprio, alios tamen secundarios elicere potuit, nempe gaudium de peccato non commissio ob gravitatem divinæ offensæ in peccato relucens, detestari etiam potuit peccatum secundum se, quod graves Theologi dicunt spectare ad penitentiam: hoc autem sufficit ut habitus penitentia ex naturâ rei in eo perscrutari possit.

Communis Theologorum sententia in Christo fuit virtutes naturales acquisitas.

VI. Utrum Christus habuerit virtutes naturales acquisitas dubitant aliqui, dicunt enim dedecere Christum tam humilem operandi modum. Communis tamen Theologorum sententia has Christo virtutes tribuit: ita Suarez, Vasquez, & alii. Ratio est: Licet enim summus ille amor ortus ex visione beatificâ, quo perpetuò vivo quodam impetu ad omne bonum impellebatur, & consequenter summoperè facilitabatur, præsertim cum in Christo non esset peccati fomes, nec inordinati motus ulli contra rationem insurgere potuissent, ad opus quodvis exercendum sufficeret, cum tamen Christus sit capax actuum harum virtutum, non est cur etiam earum habitus ipsi non infundantur, cum sint principium maximè proportionatum illorum actuum, & facilitatem etiam aliquam dent in suo genere. Deinde honestatem quandam & pulchritudinem naturalem animæ tribuunt, Christus autem nullo genere honestatis carere debuit.

Ad finem etiam naturalem debet Christus esse bene dispositus.

VII. Tertiò: Quia debebat Christus non solum esse bene dispositus in ordine ad finem supernaturalem, quod habet per virtutes infusas, sed etiam ad naturalem, & regulam rationis humanæ, quod habet per acquisitas; Christus enim non solum erat civis & domesticus Dei, sed humanæ etiam politia, & consequenter etiam ad eam decebat ut rectè esset dispositus.

Virtutum omnium moralium habitus fuerunt in Christo.

VIII. Hæ autem virtutes sunt morales omnes, quas & habuit Christus, & earum actus exercuit, etiam liberalitatis & magnificentia; illius in parvis elemosynis in re sua tenui, in quâ maximè elucet liberalitas, summâ animi promptitudine largiendis; hujus, magnanimum se, (munificentia enim magnanimitatis species censetur) in magnis divitiis & honoribus contemnendis; utriusque, in donis spiritualibus tam copiosè in omnes profundendis. Prudentiam etiam naturalem habuit, utpote cujus actum voluntas ad has virtutes eliciendas connaturaliter requirit, nec enim ad actum naturalem excitari connaturaliter potest voluntas à cognitione supernaturali, cum sint diversi ordinis.

Virtutes habet Christus primo.

IX. Has ergo per accidens habuit infusas primo conceptionis instanti. Primò, quia primus Adam eas habuit primo suæ productionis tempore, ergo etiam secundus Adam, quem decuit

habere eas semper in gradu heroico. Deinde aliquando infundi saltem aliqua debebant, incredibile enim est, ut ait Suarez, habuisse Christum præsentem materias omnium virtutum, ut sic perfectissimis actibus acquireret eminentissimum earum gradum. Quo verò tempore inceptis eas exercere, à questione illâ pender, utrum scientia acquisita Christi penderet à conversione ad phantasmata, de quo postea.

Quoad dona, quamvis omne datum optimum, & omne donum perfectum descendens à Patre luminum, donum Spiritus Sancti vocetur, donorum tamen nomine intelliguntur extima quadam gratia beneficia, quibus nobiliori quodam modo aguntur justî à Spiritu Sancto, & sunt promptè mobiles, posita inspiratione divinâ ad egregios quosdam virtutum actus altiori modo præstandos. Septem ergo dona Spiritus Sancti in Christo fuisse probat locus ille Isaia 11. vers. 2. *Requiescet super eum Spiritus sapientia & intellectus, &c.* Vox autem illa *requiescet*, significat, non auxilium transiens, sed habitum permanentem.

Difficultas tantum est de dono Timoris, quod quidem in Christo non fuit in quantum servilis, seu ut dicit fugam mali alicujus imminenti, five culpa, five pena: fuit tamen in Christo timor reverentialis, qui est motus submissionis & reverentia erga summam Dei eminentiam, quo quis refugit investigare mirabilia ejus, & usurpare illius excellentiam. De hoc timore Luca 7. vers. 16. dicitur: *Accepit autem omnes timor & magnificentabant Deum.* & cap. 5. vers. 26. cum vidissent miracula Christi dicitur: *Repleti sunt omnes timore dicentes, quia vidimus mirabilia hodie.* Sed de dono timoris, quid sit, quos actus habeat, an & quomodo reperitur in beatis, &c. fuscè dictum est supra Disput. 33. sectione nonâ, & decimâ.

De gratiis gratis datis, quæ ideo tales dicuntur, ut ait Sanctus Thomas art. 7. quod personæ alicui ad utilitatem aliorum conferantur, ut sunt gratia sermonis, sanitarum, miraculorum, &c. ut certum docent Theologi fuisse in Christo. De Prophetia est aliqua difficultas, tum quia Apostolus dicit evacuatum iri in cælo, Christus autem semper fuit beatus. Omnes tamen admittunt prophetiam in Christo, cum frequenter in Scripturis sacris propheta nuncupetur. Prophetia ergo licet communiter cum obscuritate aliqua conjungatur, non tamen illam necessariò in conceptu suo involvit, sed solum est notitiâ certâ eorum quæ à sensibus, loco & tempore sunt remota per quod satisfecit testimonio Apostoli. Quod verò Christus dictus sit plus quàm Propheta, solum arguit perfectiori modo res illas arcanas cognovisse Christum quàm communiter eas norunt Prophetæ, vel fuisse eum Prophetarum Dominum.

Beati verò non sunt Prophetæ, licet clarè norint mysteria à sensibus loco & tempore remota, quia quamvis id habeant quòd in recto dicit prophetia, in obliquo tamen connotat ut ea quis prædicat, quæ distant communiter ab iis quibuscumque versatur; cognitio enim hujusmodi arcanorum non superat conditionem status beatitudinis, ut bene Tannerus hic, Disputatione primâ, quaestione quintâ, numero 53. sicque in Christo involvit statum vioris, unde in cælo jam non censetur proprie & adequatè Prophetæ: quamvis hoc non improbabiler negari possit.

XIV. De gratia capitis in Christo, respectu Angelorum & hominum diximus supra disp. 46. sect. 4. hic solum noto, cum Sanctus Thomas q. 8. a. 5. dicit gratiam capitis in Christo esse gratiam habituales, non esse hoc intelligendum de gratia habituali per se sumpta, sed ut conjuncta cum gratia unionis, cui proprie videtur tribuenda hæc dignitas.

Respectu damnatorum non est caput Christus, ut ait S. Thomas quest. 8. art. 3. corpore: respectu vero rerum insensibilium est potius Dominus, quam caput, sicut Regem nullus vocat caput respectu lapidum, sed solum respectu subditorum, cum caput in conceptu suo dicat potestatem imperandi.

XV. An Christus sit caput damnatorum, & rationis insensibilium.

DISPUTATIO QUINQUAGESIMA SECUNDA.

De Scientia Christi.

SECTIO PRIMA.

Quædam breviter notantur circa scientiam Christi increatam.

I. In Christo quatuor sunt scientiarum genera.

UATUOR scientiarum genera in Christo statuunt Theologi, increatam, visionis, Infusam, & Acquisitam, seu Experimentalem. Quoad increatam licet certum sit fuisse in Christo, cum sit ipsa natura divina, quæ unita fuit humanitati ut supra vidimus, non tamen de eâ hic disputant Auctores, cum non reddat animam Christi intelligentem ut docent omnes contra Hugonem Victorinum; ad hoc enim deberet esse forma eam informans.

II. Quævis Christi anima sua subsistere possit subsistentia increata, non tamen intellectio increata intelligere.

Nec valet argumentum à paritate, potest anima Christi subsistere per subsistentiam increatam, ergo & per intellectioem increatam intelligere. Negatur enim consequentia, tum ob rationem dictam, tum quia ut forma vel quasi forma det effectum suum formalem, accedere alteri debet sub eâ ratione, sub quâ est incompletum, sed humanitas non est incompleta substantialiter, nisi in ordine ad subsistentiam, ergo. Præterea, subsistentia ex conceptu suo est tantum terminus; definitur enim esse ultimus terminus nature, ergo potest suppleri ab aliquo quod non est forma. Deinde intellectio divina non est vitalis respectu anime Christi, ut diximus Disputatione præcedente sectione primâ. Nec etiam ex eo quod Deus supplere possit vicem speciei impressæ sequitur posse eum supplere expressæ; species enim impressa solum concurrat effectivè; cum ex conceptu suo sit semen objecti, & consequenter concursus ejus est ex natura suâ extrinsecus, concursus autem speciei expressæ est intrinsecus per modum forme, Deus autem esse forma non potest, sicut nec subjectum; hoc enim in eo argueret incomplectionem & potentialitatem.

SECTIO SECUNDA.

De scientia beatâ Christi.

I. Unum in Christo Mo-

NOOTHELITÆ, ut consequenter in suo errore procederent, sicut unam tantum R. P. Comptoni Theol. Schol. Tom. II

in Christo statuebant voluntatem, ita similiter unum solummodo dicebant in eo esse intellectum, & ut hominem nihil illum intellexisse asseriebant, sed tantum ut Deum: qui tamen error ex mille Scripturæ sacræ locis aperte refellitur in quibus Christo ut homini tribuitur scientia: cum etiam Christus orasse dicatur, manifestum est habuisse cognitionem illi naturæ proportionatam quæ orabat. Tandem in sexta Synodo act. 4. definitum est Christum habuisse tum divinum, tum humanum intellectum & voluntatem his verbis: *Constemur in Christo omnia duplicia, quæ ad naturas pertinent: duas naturas ejus predicamus, & unamquamque proprietates naturales habere confitemur, divinam omnia quæ divina, humanam omnia quæ humana sunt absque ullo peccato.* Quibus verbis aperte docet Concilium Christum ut hominem habuisse scientiam propriam naturæ humanæ, & consequenter creatam, de qua in præsentem est sermo.

nehil ita potest esse intellectum, eumque ut hominem nihil intellexisse asseriebant.

Supponenda hic in primis circa scientiam beatam ea quæ Christo cum reliquis beatis sunt communia, nempe indigere ad illam lumine gloriæ, posse per ipsam videre creaturas in Deo, posse aliquas videri non visis aliis, &c.

II. Quædam hic circa scientiam beatam sunt supponenda.

Secundo circa hanc scientiam supponendum, fuisse, ut passionem unioni debitam, intusam anime Christi primo conceptionis instanti, quod probatur communiter ex illo Joannis primo, *Deum nemo vidit unquam, Unigenitus qui est in sinu Patris ipse enarravit, &c.* ubi sermonem esse de Christo ut homine exinde constat, quia cum loqueretur ut homo, locutio oriri debebat à voluntate & notitiâ sibi proportionatâ. Fuit autem hæc scientia in Christo longè perfectior quàm omnium Sanctorum, etiam simul sumptorum. An verò infinita, eodem modo loquendum quo supra locuti sumus de gratiâ habituali.

III. Scientia beatâ Christi anime primo conceptionis instanti fuit infusa.

Quod ergo in præsentem disputant Theologi est an Christus per scientiam beatam formaliter viderit in Deo futura omnia, præterita, & præsentia, seu ea quæ Deus videt scientiâ visionis. Quæ in re communis est pars affirmativa cum S. Thomâ quest. 10. art. 2. corpore. Varia ad hoc probandum Scripturæ sacræ testimonia congerit Bellarminus tom. 1. controversiâ 2. de Christo lib. 4. cap. 2. quæ licet probabilitate non careant, omnino tamen efficacia non sunt.

IV. Christus per scientiam beatam videt quicquid Deus videt per scientiâ visionis.